

Н.І. Рижикова, д-р екон. наук, проф. (*ДБТУ, Харків*)

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РИНКУ

Головною проблемою реалізації інвестиційно-інноваційного розвитку є розрив між двома важливішими стадіями інновацій – науковими дослідженнями й масовим виробництвом продукції з використанням їх результатів.

Однією з найважливіших складових інноваційного процесу та перспективним механізмом економічної стабілізації держави є венчурний бізнес, феномен надактивного розвитку якого пов'язаний з пріоритетним розвитком високотехнологічних та ризикованих галузей. Суть венчурного бізнесу в тому, що інноваційні ідеї інвестуються на стадії відсутності не тільки компанії, а, найчастіше, і бізнес-плану. Тому малий високотехнологічний бізнес активно звертається до венчурних інвестицій, особливостями яких є: довгостроковість та ризикованість; кошти часто надаються під перспективну ідею без гарантованого забезпечення майном, заощадженнями чи іншими активами; термін інвестицій 3-7 років; ухваленню рішення про венчурне фінансування передують велика робота з вивчення ризиків та можливостей їх зменшення; венчурні інвестори надають перевагу реінвестуванню; їх прибуток виникає через 5-7 років після продажу пакету акцій за ціною, що в декілька разів перевищує первинне вкладення [1].

Для держави має сенс активно сприяти розвитку венчурного бізнесу, оскільки вигоди, які отримує суспільство від програм підтримки венчурного капіталу, не обмежуються тільки прибутками венчурних інвесторів. Венчурні інвестиції:

1) сприяють освоєнню нових провідних науково-технічних розробок для створення конкурентоспроможних високотехнологічних продуктів і технологій;

2) створюють нові робочі місця, сприяючи зниженню безробіття та підвищуючи рівень добробуту в суспільстві, що має стратегічне значення для довгострокового зростання національної економіки.

Основними факторами, що сприяють розвитку венчурної індустрії, є: наявність науково-освітньої бази та потужного дослідницького сектора, потужні наукові школи; розвиненість фінансових інститутів і ринків страхового та пенсійного секторів;

наявність фондового ринку; політична і макроекономічна стабільність, стає економічне зростання; стабільний попит з боку держави та приватного секторів на наукові дослідження й розробки; наявність вільного капіталу.

Формування інститутів венчурного фінансування і розвиток венчурного бізнесу в Україні започатковано у 1992 році, і відбувається повільно. У багатьох розвинених країнах світу цей вид інститутів спільного інвестування направляє кошти інвесторів в інноваційну сферу. В Україні тенденції абсолютно інші – кошти венчурних фондів інвестуються в будівництво і нерухомість і поки слабо орієнтовані на «хай-тек» технології.

Враховуючи те, що Українська держава переходить на інвестиційну модель розвитку, сьогодні набирає особливого значення державне регулювання інвестиційного процесу в Україні, яке вимагає в створення певних передумов:

- вдосконалення відповідної законодавчої бази, посилення контролю за дотриманням законодавства;

- стимулювання розвитку венчурного бізнесу та ІСІ;

- забезпечення прозорості, чесної конкуренції на виробництві, у сфері послуг і фінансовому секторі, що унеможливить отримання суперприбутків, використовуючи екстенсивні чинники ведення бізнесу;

- підготовка спеціалістів – професіоналів, які зможуть іти на виправданий ризик [2].

Держава на ринку посідає окреме місце. Вона може виступати позичальником, регулярно розміщуючи на зовнішньому та внутрішньому ринках свої боргові зобов'язання та інвестором, здійснюючи фінансову підтримку тих чи інших суб'єктів господарювання. Але держава також на ринку виконує специфічну і дуже важливу функцію – регулювання.

Головним завданням регулювання є узгодження інтересів всіх суб'єктів ринку шляхом встановлення необхідних обмежень і заборон в їх взаємовідносинах, а також непрямым втручанням в їхню діяльність.

Зміст державного регулювання інвестиційного ринку полягає в здійсненні комплексних заходів щодо упорядкування, контролю, нагляду за ринком та запобіганні зловживанням і порушенням у цій сфері.

Хоча в процесі регулювання інвестиційного ринку державою реалізуються різні підходи до регулювання діяльності професійних та інших учасників ринку, державне регулювання має забезпечувати однакові права й однаковий доступ до ринку всіх його суб'єктів,

максимальну прозорість ринку, конкурентне середовище, не допускати монополізації ринку. На сьогодні для всіх країн основними формами державного регулювання інвестиційного ринку є:

- прийняття актів законодавства з питань діяльності учасників ринку;
- регулювання випуску та обігу фінансових активів;
- реєстрація випусків (емісій) фінансових активів та інформації про їх випуск, контроль за дотриманням емітентами порядку реєстрації випуску та продажу фінансових активів;
- регулювання прав і обов'язків учасників ринку;
- надання спеціальних дозволів (ліцензій) на здійснення професійної діяльності на ринку та забезпечення контролю за такою діяльністю;
- створення системи захисту прав інвесторів і контролю за дотриманням цих прав емітентами фінансових активів і особами, які здійснюють професійну діяльність на інвестиційному ринку;
- контроль за дотриманням антимонопольного законодавства на ринку тощо [3].

Ефективне залучення інвестиції та впровадження інновацій забезпечать структурно-технологічну модернізацію переробних підприємств, стабільність темпів розвитку в середньо- та довгостроковій перспективі, ефективну економічну інтеграцію. Для цього є необхідним вирішення фундаментальних проблем макроекономічного характеру: прискореного інвестування реального сектора економіки завдяки реалізації державних заходів щодо запровадження ефективних механізмів залучення коштів населення, доходів від приватизації та створення сприятливих умов для внутрішніх і прямих іноземних інвестицій; реалізації з боку держави ефективних інституційних перетворень у напрямку реформування інститутів власності, створення ринкової інфраструктури.

Інформаційні джерела:

1. Архієреєв С., Попадинець О. Роль державної підтримки розвитку венчурного бізнесу для збільшення випуску високотехнологічної та інноваційної продукції. Стратегічні пріоритети. URL: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/May08/08.htm>

2. Данько М. Довгострокові пріоритети інноваційного розвитку економіки України в умовах глобалізації. Стратегія економічного розвитку України : наук. зб. Київ: КНЕУ, 2001. 334 с.
Сухоруков А.І. Інституційні засади розвитку інвестиційної діяльності у промисловості України : аналітична записка. Київ : Національний інститут стратегічних досліджень URL.: <http://old2.niss.gov.ua/articles/1577/>.